

Mindig vonzó és érdekes feladat: fellebbenteni a fátyolt a titokról, kivált akkor, ha a titok sokakat érdekel. A titkot ezúttal egy mappa rejti. Halványzürke fedelű mappa fekszik előttünk a zöldpóztóval bevont asztalon. Az Építési Minisztérium tervezési igazgatósága sok mérnökének fáradságos, sok fejtörést okozó munkáját öleli fel. A minisztérium vezető dolgozói kívül idegen még nem látta. Összesen 30 példányban készült és a nyomdából nemrég került ki. Az ötvenegynéhány oldalas tanulmány a legújabb típuslakások terveit summázza.

A kormány 1956-ban 12 000 lakást épített a dolgozóknak, kétszer annyit, mint 1955-ben. Nézzük meg közelebbről, milyenek lesznek az új típuslakások?

Mielőtt a mappa oldalai feynyílnának előttünk, néhány villanással meg kell világítanunk az utat, amelyet a tervezők az új lakástervek elkészítéséig megtettek.

### Közelebb az éléhez

Ezt a címet adhatnók ennek a beszélgetésnek, amelyet Dóren Andor mérnökkel, a minisztérium tervezési igazgatósága műszaki osztályának vezetőjével folytattunk.

A lakásokat tervező mérnököket éveken át az a hibás szemlélet vezette: »szégyen lenne, ha nem két- és többszobás, összkomfortos lakásokból álló épületet terveznénk...«. Ezek a tervezők is úgy jártak, mint az egyszerű szuster, aki mindig műremeget akart készíteni a legszebb borból, de az élet, az emberek igénye a kevésbé mutatós csizmak, papucskok, s egyéb lábbelik előállítására, foltogatására, talpalására is rákényszerítette.

Kétségtelen, hogy nem kizárólag a tervezők képviselték a helytelen nézetet, hanem a beruházók, a minisztériumok is.

A lakásokat használó dolgozók helyes igénye, a valóság felismerése már az elmúlt évben visszairányította a tervezőket és beruházókat a helyes útra és arra ösztönözte őket: **a dolgozók szükségleteinek jobban megfelelő, korszerű lakásokat tervezzenek.**

### Bányászok, munkások, értelmiségiek lakásigényei

Ha a dolgozók lakásigényeit vizsgáljuk, **helytelen volt például egy kalap alá venni a bányászt, az ipari munkást és az értelmiségit**, amikor számukra modern lakásokat terveztek a két- és háromemeletes lakóházakban.

Miért?

Tudott dolog, hogy a bányászok minden évben disznót hizlalnak. Régi szokás ez a bányavidékeken. Tatabányán, az Újvárosban sok bányászcsalád kapott új otthonot a modern lakóházban. A legtöbb bányász persze örült, de volt olyan is, aki nem szívesen hagyta ott a régi lakását, mert ott háborítás nélkül hizlalhatta, az Újváros parkosított udvarán viszont nem állíthatott fel disznóolat.

Egy kis előreszaladás történt a konyhaméreték megálapításánál is. Régi szabály, hogy a többgyermekes bá-

## Budapestre vonatkozó

Szerző: **Olcsóbb, több és a lakosság igényeinek**

Cím: **jobban megfelelő lakást építenek 1956-ban**

Forrás: *Mag. Hírlap*

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

nyász-családok, ipari munkáscsaládok ma még falusi módra szívesebben tartózkodnak napközben a konyhában, mint a szobák egyikében. Számukra az élet nappal a konyhában zajlik. Tehát **nagyobb méretű konyhára** tartanak igényt, mint a városi értelmiségi dolgozók. S nagyobb életstílust kíván a vidéki munkáscsaládok életberendezkedése, mint a nagyvárosiaké.

Mindezeket az életigényeket nem vették figyelembe: a tatabányai, komlói bányásznak, a szőlővárosi vasn munkásnak és kőművesnek ugyanazt a lakást tervezték és építették, mint a fővárosi dolgozóknak. A gyakorlat bebizonyította, hogy ez nem helyes. A tervezők, a beruházók tapasztalatcseréje a **lakásokat használó dolgozóknak**, nem utolsósorban a Központi Statisztikai Hivatal adatai sok értékes útmutatást nyújtottak — ezek alapján alakult ki az új, **helyesebb lakástervezési szemlélet**. Erről sok szó esett legutóbb az országgyűlésen, sokat beszélnek róla az érintett családok is.

### Azonos költséggel 100 helyett 170 lakás

»A párt és a kormány határozata értelmében — mondotta Gerő Ernő az országgyűlésen —, 1956-ban átmene-

tileg mintegy 70 százalékban olyan típusú lakásokat akarunk építeni, amely lakások egy 18 négyzetméteres szobából, továbbá konyhából, elkülönített mosdóhelyiségből, valamint WC-ből állnak. Az 1956-ban megépülő, s átadásra kerülő, vagy 1957 elején beköltözhető lakások száma igen jelentősen emelkedni fog, sokkal jelentősebben, mint az építkezésekre fordított összeg. Ugyanis **azonos költségráfordítással minden 100 darab összkomfortos lakás helyett 170 darab lakást lehet építeni az említett típusból**.

Milyen belső elrendezésük lesznek az új típusú lakások? Az állami lakásépítésre fordított abszolút összeg az 1952. évi 682 millió forintról 1956-ban mintegy 1440 millió forintra növekszik, de a dolgozók saját ház építésére szánt összeggel ez a szám megközelelti a 2 milliárd forintot. A cél az, hogy a dolgozóknak megfelelőbb, jobb belső elrendezésű lakásokat építsenek. Az Építési Minisztérium ennek megfelelően a nagyobb vidéki városokban: Pécsen, Debrecenben, Miskolcon, Győrött és máshol, vizsgálatokat végeztetett. Az adatokból megállapították: az említett városok lakossága nagyobb konyhára és éléskamrára tart igényt, míg a fővárosban a

családok nagyobb lakószobát és kisebb konyhát, éléskamrát kívánnak.

A tervezők tehát a közvetlen érdekeltektől kapták meg a feladatokat és a helyiségek méreteit is így tervezik. A minisztérium Tervezési Igazgatósága a lakosság igényeinek megfelelően több títustervezt készítettett.

Budapesten 1956-ban a III. kerületben a Hévízi út mentén 300, Budafokon 250, Csepelen 250, az Üllői út mentén 800, összesen tehát 1600, vidéki városainkban 1400 új egy-szobás típuslakást építenek fel az **Építési Minisztérium vállalatai**. A lakások többségét azoknak a títusterveknek alapján készítik, amelyek szerint 1955-ben is számos lakóház készült például Albertfalván, a Gubacsi-hídfőnél és máshol. Minden lakáshoz előszoba, konyha, kamra, mosdófülke és WC tartozik. A konyha olyan méretű és kialakítású, hogy asztal és a hozzátartozó székek elhelyezésére is alkalmas.

### Fogatolt lakóházak, árkádszerű folyosók

A tervezők az ilyen egy-szobás-lakásos lakóházaknak két különböző rendszerét alakították ki. Az egyiknél — »a MNOT. 62/a—54. j.«

jelű terv alapján készült nakszónál — a lakóházépítésben általában szokásos módon az előszobák bejárati ajtajai közvetlenül a lépcsőházból nyílnak. Egy lépcsőházból általában 4—5 lakás ajtaja nyílik. Szaknyelven ezt **négy-, vagy ötfogatú lakóháznak** nevezik.

A »fogatolt«-rendszer mellett, az úgynevezett **függőfolyosós** elrendezést is sikeresen alkalmazták tervezőink. Itt a lépcsőházhöz emeletenként a lakóház egyik hosszoldalán végigfutó nyitott folyosó csatlakozik. Innen nyílnak a lakásbejáratok. A függőfolyosós rendszerrel szemben sokakban ellenérzés él, mert a kapitálista idők régi lakásaira gondolnak, ahol a függőfolyosó szűk, zárt udvart fogott körül, sőtét, szelőlötlen lakásokkal, udvari szobákkal. **Az aggodalom nem indokolt. A függő-**

folyosós rendszer a tervezők kezében teljesen korszerűvé vált, ugyanakkor igen gazdaságos kialakítására nyújt módot. Nincsen zárt udvar — hosszú, szabadon álló épületek készülnek. A folyosók inkább árkádszerűek, nem a régi bérházak rácsos folyosói. Az épületet mindig úgy helyezik el, hogy ez az oldal forduljon a déli, délkeleti napos égtáj felé.

Igen ötletes megoldás — amelyet első ízben az Üllői úti új lakótelepen alkalmaznak, az »56. III. 401.« lakástípus —, lényegében, az egyszobás lakások továbbfejlesztése. A 24 négyzetméterre megnövelt lakószobából **hálófülkészerűen leválasztottak** egy külön ablakkal ellátott kisebb részt. Ez a lakás kétgyermekes család részére is jó elhelyezést biztosít.

Ugyancsak az Üllői úti lakótelepen a lakások kisebb hányadánál — elsősorban gyermektelen házaspárok részére alkalmas — új lakástípust alkalmaznak. Itt csak kis, 6 és fél négyzetméteres konyha készül,

Vig Zoltán

728

1956

1955. 7. 25.

de beépített berendezéssel.

Az egyszobás lakások mellett, valamivel kisebb számban, de továbbra is épülnek két- és háromszobás lakások.

### Nem lesznek „zsák-szobák“

A tervezők minden kétszobás lakásnál biztosítják, hogy a hálószoba közvetlenül ajtóval kapcsolódjék a nappali szobához, emellett közvetlenül kijárata legyen az előszobára. Tehát megszüntetik a hálószobák »zsák«-jellegét, ahová csak a nappali szobából lehetett bejutni. További fejlődés az is, hogy a WC-ket lehetőleg nem a fürdőszobákban, hanem külön helyiségben helyezik el.

Egyetlen év természetesen nem oldja meg egycsapásra minden lakásgondunkat — ez egy előbb elpusztított, majd a gyorsiramú fejlődés folytán felduzzadt világvárosban lehetetlen —, de a fokozatosság elve alapján az 1956-os év kétségtelenül sokat enyhít azon a gondon, ami ma világjelenség s minden országnak súlyos problémája.

Vig István